

УДК: 821.512.154.

Сола Пак, Кыргыз-Түрк
“Манас” университетинин магистранты

КОРЕЯДАГЫ ЧЫҢГЫЗ АЙТМАТОВДУН ЧЫГАРМАЛАРЫ

Аннотация: Бул макалада Кореядагы Чыңгыз Айтматовго байланыштуу макалалар, диссертациялар, маалыматтарын китепке карата бөлүп, алардын өзгөчөлүктөрү көрсөтүлөт.

Түйүндүү сөздөр: Чыңгыз Айтматов, макалалар, диссертациялар, китеп, Корея.

Аннотация: В данной статье сортированы по книгам диссертации, статьи, справочники написанные в Корее о Чингизе Айтматове а также их особенности.

Ключевые слова: Чингиз Айтматов, статья, диссертация, информация, книга, Корея

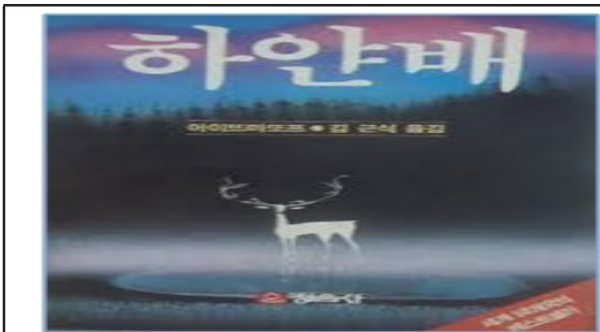
Annotation: this article represents the Chingiz Aitmatov's thesis, article and informations in Korea according to Chingiz Aitmatov's books(publication) and indicate the feature

Key words: Chingiz Aitmatov, article, thesis, informations, book, Korea

Адабият биздин маданият жашообузга чоң таасир берип жатат. Коомдо жашаган адамдар театр, спектакль, кино, китеп аркылуу маданият менен байланышта болот. Кореяда Кыргызстандын адабияты көп таралган эмес. Ал эми Корея Чыңгыз Айтматов менен өзгөчө мамилени түзүп жатат. Кореяда Чыңгыз Айтматовдун китептери, киносу, макалалары бар болсо дагы, азыр азайып бара жатат. Ушул себептен Чыңгыз Айтматовдун башка чыгармаларын билдирип, кыргыз маданияты менен адабиятын корей элине тааныштырыш керек.

Чыңгыз Айтматов дүйнөдөгү эң атактуу автордун бири болуп эсептелет. Чыңгыз Айтматов 1928-жылы

Кара-Буура районундагы Шекер айылында туулган. Кыргызстандын эл жазуучусу Чыңгыз Айтматов кыргыз жана орус тилдеринде көп чыгармаларды жазып, жарыялаган. Буга байланыштуу ар түрдүү сыйлыктар менен сыйлангандан кийин 2008-жылында дүйнөдөн кайтты. Чыңгыз Айтматов Кыргыз жарандардын жашоосу, табияты, салты, адамдардын сүйүүсү, достугу, эркиндиги, кыйынчылыктары, идеялары жөнүндө жазган. Ошондуктан Чыңгыз Айтматовдун китептерин окуганда Кыргызстан жөнүндө маалымат ала алабыз.

1-сүрөт – Ким Гынсик (김근식) которуп чыгарган
Ак кеме китеби

2-сүрөт – Юн Хуумён (윤후명) жазган
Ак кеме китеби

Кореяда Чыңгыз Айтматов дүйнөдөгү атактуу автор деп билинген. Чыңгыз Айтматовдун чыгармалары корей тилине дагы которулуп сатылып жатат. Ушуну менен бирге, корей изилдөөчүлөрү Чыңгыз Айтматов жөнүндө макалалар жана диссертацияларды жазып чыгышкан. Азыр Кореяда Чыңгыз Айтматов тууралуу китептер, кино, макалалар, диссертацияларды билдирип жатышат.

Кореяда корей тилине которулган Чыңгыз Айтматовдун китептери аз эмес. Биринчиден, 1983-жы-

лында биринчи жолу “Ак кеме” китеби корей тилине Ким Гынсик (김근식) деген бир жазуучу которуп чыккан. Экинчи жолу 1991-жылында жана үчүнчү жолу 1998-жылында кайра басмаканадан чыккан. Бирок азыр Кореяда Ким Гынсик (김근식) жазган “Ак кеме” китеби сатылбай жатат. Интернеттен электрондук китеп катары гана окуй алышат. Кореянын башка бир жазуучусу Чыңгыз Айтматовдун “Ак кеме” чыгармасын окуп өзүнүн “Ак кеме” китебин жазып чыккан. Ал жазуучунун аты Юн Хуумён (윤후명). Юн Хуумён

БИШКЕК ГУМАНИТАРДЫК УНИВЕРСИТЕТИНИН ЖАРЧЫСЫ

1995-жылында өзү жазган “Ак кеме” китебинде Чың-- о ячыккан. Жазуучунун аты Ли Янджун (이양준). Ал гыз Айтматовдун чыгармаларын жазып, борбордук-о т2003-жылында которуп чыгарган. Чыңгыз Айтматов азиянын маданияты жөнүндө да жазган.

3-сүрөт – Ли Янджун (이양준) которуп чыгарган Жамийла китеби

Экинчиден, “Жамийла” китеби дагы Корей тилине

-ү чыгармаларынын ичинде “Жамийланы” корей эли-пүгүнн эң жакшы көргөн китеби болуп эсептелет. Бул китеп азыр Кореяда сатылбай жатат. “Жамийла” киносу корей тилине которулуп Кореяда көрсөтүлгөн. 1994-жылында чыккан “Жамийла” киносу Германия жана Англияда тартылган. Орус режиссёр кино тартып, Америкалык актёр тартылган. Мындан башка, корей илимпоздорунун арасынан Яң Минджоң (양민중) Чыңгыз Айтматовдун “Жамийла” чыгармасы тууралуу макала жарыялаган. 2002-жылы Яң Минджоң (양민중) “1930-жылы советтик кыргыз кыздар эркиндик адабиятынын каада-салты жана Жамийла (1930-нөндө 소비ет Киргиз 여성해방 문학의 전통과 자밀라)” макаласында “Жамийла” чыгармасындагы кыргыз кыздардын эркиндиги жөнүндө изилдеп жазган.

Үчүнчүдөн, “Кылым карытар бир күн” китеп корей тилине которулуп биринчи жолу 1990-жылы жарык көргөн. Андан кийин кайра 2000-жылында жаңы китеп чыккан. “Кылым карытар бир күн” китебин Хуаң Босок (황보석) деген жазуучу которгон. “Кылым карытар бир күн” китеби азыр Кореяда сатылып жатат. “Кылым карытар бир күн” китебин окугандар мааниси бир аз кыйын китеп деп айтышат.

4-сүрөт – Хуаң Босок (황보석) которгон Кылым карытар бир күн китеби

5-сүрөт – Каң Бангу(강완구) которгон Деңиз бойлой жорткон ала дөбөт

Төртүнчүдөн, “Деңиз бойлой жорткон ала дөбөт” китеби 2003-жылында Каң Бангу (강완구) деген жазуучу корей тилине которуп чыгарган. Кореяда бул китепти билип алгандар биринчи ала дөбөт деген эмне деп сурашат. Андан кийин китепти окуп түшүнө алышат.

Кореяда Чыңгыз Айтматов жөнүндө жазылган макалалар жана диссертациялар аз эмес. Корея окумуштууларынан 김원한 (Ким Вонхан) “아이프마토프 작품에서의 이슬람 문화 (Айтматовдун чыгармасындагы ислам маданияты)” темасындагы макаланы жазган. Бул макалада “Жамийла”, “Ак кеме”, “Кылым карытар бир күн” чыгармасындагы ислам маданиятын кантип көрсөтүлгөндүгү жазылган. Мындан тышкары, 1992-

жылы Гуон Чолгун (권철근) “Чыңгыз Айтматов менен Валентин Григорьевич Распутиндин эки башка жолу (칭기즈 아이트матов과 발렌틴 라스푸틴의 두 갈래 길)” аттуу макаланы жазган. Бул макалада эки жазуучунун чыгармаларынын арасындагы окшоштуктарды, айырмачылыктарды иликтеп изилдеген. 1991-жылы Пак Мирёң (박미령) “Чыңгыз Айтматовдун Кылым карытар бир күн жөнүндө изилдөө (칭기즈 아이트матов의 백년보다 긴 하루에 대한 연구)” темасындагы диссертациялык ишин жазган.

Кыргызстандын залкар жазуучуларынын бири болгон Чыңгыз Айтматов көп сыйлыктарды алган жана дүйнөдө адабият тармагында чоң салым кошгон. Кореяда дагы Чыңгыз Айтматовдун чыгармала-

ры көп жарыяланган. Китептерди көп окугандарга чоң таасир берип жатат. Себеби, Чыңгыз Айтматовдун китептеринде тарбия, каада-салт, коом, рух, дос-тук, турмуш, кайгы-кубаныч, дин, маданият, сүйүү жана башка маалыматтар бар. Тилекке каршы, азыр Кореяда Чыңгыз Айтматовдун китептеринин көбү сатылбай жатат. Диссертация жана макала жазып изилдеген изилдөөчүлөрдүн саны азайып келе жатат. Чыңгыз Айтматовдун чыгармалары аркылуу окуучулар билим, маданият, жашоо, тарбия жана башкаларды таанып үйрөнө алат. Ошондуктан Чыңгыз Айтматов жөнүндө мурдатан дагы кеңири жарыялап таратыш керек. Азыр Кореяда изилдөөчүлөр борбордук азияга кызыгып, конференция же фестивалды уюштуруп жатышат. Алардын аракети менен келечекте дагы Чыңгыз Айтматовдун китептери дагы которулуп чыгарылыш мүмкүн. Корея менен Кыргызстандын арасында Чыңгыз Айтматовдун чыгармалары адабият көпүрө болуп жакыndoого умтулууда. Дүйнөнүн илимий турмушунда өчпөс из кал-

тырган Чыңгыз Айтматов кийинки ар бир муун үчүн жол көрсөткүч катары эсте сакташ керек.

Адабияттар

1. Яң Минджон(Яң Минджон), 1930-жылы советтик кыргыз кыздар эркиндик адабиятынын каада-салты жана Жамийла, 한국러시아문학회, 2002, 29 б.
2. 권철근(Гуон Чолгун), 칭기즈 아이트ματο프와 발렌틴 라스푸틴의 두 갈래 길(Чыңгыз Айтматов менен Валентин Григорьевич Распутиндин эки башка жолу), 러시아연구 Vol.2, 1992, 25 б
3. 박미령(Пак Мирён), 칭기즈 아이트ματο프의 백년보다 긴 하루에 대한 연구(Чыңгыз Айтматовдун Кылым карытар бир күн жөнүндө изилдөө), 한국외국어대학교, 1991.
4. 김원한(Ким Вонхан), 아이트ματο프 작품에서의 이슬람 문화(Айтматовдун чыгармасындагы ислам маданияты), 한국노어노문학회지, 제19권 제3호, 2007, 483-500 б.
5. Chyngyz Aitmatov and Kyrgyz literature (Chyngyz Aitmatov zhana kyrgyz adabiyaty)-Bishkek: 2012.
6. Chyngyz Aitmatov and the current literary process (Chyngyz Aitmatov zhana azyrky adabiy protsess)-Bishkek: 2013.